

Lasutusel olevad kunstõpetuse programmid 1973/74. õ.a.

I. Eesti õppekulega koolidele

1. Üldhariduslikele (tavalisele) koolile
kl. I - VI v/a. 1972. a.
2. Kunstiõpetuse programm kunstikallakuga koolidele ja klassidele.
Koost. A. Remmel v/a. 1971. a.

Märkus: Samast programmist kasutatakse
materjali fakultatiivkursuste kōnke-
nise - praktilises töös.

3. Üldhariduslike kooli kunstiklassi pro-
gramm I - IV kl. (Lastevanem. kule fōõlarhe.)
Koost.: S. Kõrre, v/a. 1971. a.

Märkus: Alates V kl. võib kasutada A. Remmeli
„Kustiõpetuse programmi kunstikallakuga
koolidele ja klassidele“ loas p. 3. minustatle.

4. Üldhariduslike kooli algklasside kusti- ja
tōõõpetuse kōtsiprogrammi projekt (selles ar-
nult seltsuskirj) I - III kl. v/a. 1972. a.

Märkus: See programm(?) on kasutusel
vabariigi 19. koolis

5. Kunstiõpetuse fakultatiivkursuse näidis-
programm (avald. N.Õ's 1969. 27. sept.)

2.
6. Lüstiapäev näidisprogramm - avaldatud
"Nõua. Õpet."-s 1969, 27. sept.

1972/73 ö.-a. töötand kunstiklassid algajatele
koalide juures lastevanemate meel

1. Haapsalu I kerkikool.
2. Lõksa kn.
3. Keila kn. } Hainu raj.
4. Põltsamaa kn. - jõguva raj.
5. Orissaare kn. - Lõngi'ssepa raj.
6. Ambla kn.
7. Paide I kn. } Paide raj.
8. Lehtse 8-kl. k.
9. Põlva kn. } Põlva raj.
10. Mäkitamäe 8-kl.
11. Järva-Ahja kn.
12. Mäe-Järva kn. } Rapla raj.
13. Rapla kn.
14. Elva kn. Tartu raj.
15. Järva-Jõesuu kn. Viljandi raj.
16. Tartu 1. kn. Tartu linn
17. Tartu 2. kn. - -
18. Tartu 3. kn.
19. Tartu 5. kn.
20. Tartu 7. kn.
21. K-Järve 3. A. Kesklinna kn. - K-Järve linn
22. Pärnu 1. kn.
23. Pärnu 2. kn.
24. Pärnu 4. kn. } Pärnu l.
25. Sindri kn.
26. Pärnu 6. 8-kl. k.
27. Pärnu 9. 8-kl. k.
28. ~~Tallinn 20 kn.~~

28. Tallinna 1. ku

29. —" 4 ku

30. —" 7. ku

31. —" 32. ku

32. —" 34. 8-kl. k.

39. —" 37. ku

34. —" 42. ku

35. —" 50 ku

38. Maardu ku

Tallinna linn

60-ndate aastate algul elasid mitmesuguse
klassivälise kunstipärase võime otsimine.
Õpilaste edasivõidamiseks loodi mitme-
suguseid kunstipärase ringe. Kunsti-
huvile laste jaoks loodi lastivanemate
kooli töötavad kunstiklassid. Esimese
kunstiklassi loojaks oli 1960/61 õ-9. õp.
S. Kivistik Tallinna 7. Keskkoolis ja
õp.-d. M. Leisken ja M. Niks Pärnu 1. ja 2.
keskkoolis, millele järgmistel aastatel
järgnesid ka teised kunstiklassid. 1972/73.
õ-9. töötasid kunstiklassid 36. kooli juures
lastivanemate koolis.

Eljannits

Märkus: need klassid kasutasid programme, mis on
koostatud kl. I-IV + 2. kooli progr.
koostaja: S. Kivistik
välja antud: 1971. a.

1. Kunstiõpetuse programmi kunstikallakuga
koolidele ja klannidele. Tallinn 1974.
(RG5987)

2. Tall. 24. Keskkooli tarbekunsti kallakuga
algklannide tööõpetuse programm.

3. Tall. 24. Keskkooli tarbekunsti-alase
tööõpetuse programm V - VI kl.

4. Tall. 24. KK. kunstilise kanvatuise
programm I - III kl. - IV kl.

5. Tall. 24. KK. tarbekunsti kallakuga eri-
ainete programmid IX - XI klannile.

Kunsti
10 ala { (Graafika - X - XI kl., tarbeklaaniga - XI kl.,
nahkeshistööd - X kl., keramika - IX, X, XI kl.,
kunstiline tekstiil - IX, X kl., puut-
eshistööd - IX, X kl., kirjapõpetus - IX kl.,
joonistamine - maalimine IX, X, XI kl., kunsti-
ajalugu - IX kl., joonistamine - X kl.)

6. Sama mis p. 5 - vene keeles.

Näha!

TALLINNA 24. KESKKOOLI

tarbekunsti kallakuga algklasside tööõpetuse

programm I-III kl.

S e l e t u s k i r i .

Algklasside programmid tööõpetuses on kohandatud tarbekunsti kallakuga klassidele. Õppematerjal on programmis õppeaastate peale nii ära jaotatud, et kogu programmi läbitöötamisel saaks õpilane kõige olulisemad teadmised ja oskused mitmesuguste materjalidega töötamiseks. Kogu õppekursus on põhiliselt praktilist laadi, jutustavaid ja kirjeldavaid osi tuleb esitada peamiselt praktilise töö ajal. Tööstehnilisi näpunäiteid ja nõuandeid antakse igas tunnis kogu klassile ning vajaduse korral individuaalselt. Õpetaja kohuseks on jälgida, et ükski õpilane ei kasutaks väärade töövõteteid. Õpetajal tuleb nii mõnelgi korral tunnis istuda õpilase kohale ja näidata oma käega õigeid töövõteteid. Tööõpetuse õpetamise tähtsamateks ülesanneteks on:

1. kindlate töövõtete omandamine
2. teadmiste-oskuste andmine erinevate materjalidega töötamiseks
3. mõtlemisvõime arendamine
4. fantaasia arendamine
5. materialistliku maailmavaate aluste kujundamine
6. vastutustunde kasvatamine ja tööaja otstarbekas kasutamine
7. ilumeele arendamine
8. Internatsionalismi kasvatamine.

Võimaluste piires külastada kunstinäitusi ja korraldada õppekäike vastava ala ettevõtetesse.

I K L A S S I L E

tundidearv 105

Sepitsemistööd:

1. Eooduslikest materjalidest: (16 tundi)

- a) Õpilaste fantaasia arendamine
(huvitava kujuga puukstest ja juurtest
figuuride valmistamine).
- b) Puukoorest esemete, maskide, mitmesuguste
loomafiguuride valmistamine
- c) Käbidest, tammetõrudest, marjadest lindude-
loomade valmistamine
- d) Kasetõhest sõlgede, ehtekarbikeste,
õnnituskaartide valmistamine

2. Nööpidest: (2 tundi)

Õpilaste omaloominguline mosaiik

- a) kavandi koostamine
- b) töö teostamine

3. Lõngakeradest ja mulineest (2 tundi)

Mitmesuguste loomafiguuride valmistamine

4. Traadist töid (4 tundi)

- a) traadi painutamine sõrmede abil
- b) traadi murdmine näpitsate abil
(loomi, inimesi, mänguasju -
kasutada ka lõnga).

Paberitööd (12 tundi)

1. Voltimine - koer, hobune

2. Punumine - järjehoidja:

- a) kavandi valmistamine ruudulisele paberile,
värvide kooskõla
- b) töö teostamine materjalis.

3. Tööd rebimistehnikas

Muinasjuttude ainetel, õnnitluskaart

4. Paberikleespetsõd (20 tundi)

Närikõiked mitmesugustel teemadel.
Paberiaplikatsioonitööd.

5. Teemad paberist.

- a) kalendri alus,
- b) korvike
- c) serpentiinidest esemeid
- d) raamatu kaitseskaaned

Aplikatsioonitööd (2 tundi)

- 1. Riidest - teemaks vanad närikõik
- 2. Nahast - "Närikõik"

Voolimine savist (38 tundi)

- 1. Tutvumine voolimismaterjalidega - võtetega (puu- ja juurviljade, seente voolimine)
- 2. Õnesvormi voolimine ühest tükist (tass, alustass)
- 3. Reljeefne ornament (Pihitusplaadike)
- 4. Lindude ja loomade voolimine (mõlu järgi)
- 5. Voolimine muinasjuttu ainetel
- 6. Õpilaste poolt valitud omaloomingulise grupi voolimine
- 7. Pikas riides inimese voolimine

Õppeaasta lõpul peavad õpilased oskama:

- a) kõiki paberitöö tähtsamaid töövõtteid
- b) peavad oskama käsitseda nuga (looduslikest materjalidest esemete valmistamisel)
- c) peavad oskama traadist paanutada tähtsamaid loomafiguure, inimest õigete suurusvahetustega
- d) peavad oskama õiged voolimisvõtted.

II K L A S S I L E

Tundide arv 105

I Looduslikud materjalid:

30 tundi

1. Kasetohust pöder
2. Männikoorest purjekas, veski, inimene
(kasutada ka teisi materjale nagu kaseteht, tammetõrud, oksad jne)
3. Õlgedest inimene - "Veekandja"
4. Õlgedest vasikas - "Õlepullike tõrvamullike"
5. Arbuusiseemnetest kaelahe (pärlid, medaljon)
6. Kibidest loomi - (kilpkonn, lammast)
7. Puulehtedest kleepimistöö (linnud, loomad)

II Traadi- ja naelatööd:

12 tundi

1. Traadist meesilane, kühves (tiivad plastmassist)
2. Traadist painutatud kass, inimene - üle põimitud lõngaga
3. Naestehnikas seinaplaad ("Minu õde", "Kallid", "Meie koer" jne.)

III Paberi ja kartongitööd:

27 tundi

1. Riidevärvide ja klistriga paberi värvimine
2. Paksemast paberist karp kaunistatud aplikatsioonidega
3. Aplikatsioonitehnikas töid (kogu pildi pind on kaetud värviliste paberitükkidega)
"Loomaaias", "Minu ema on kõige ilusam"
"Esimesed kevadlilled" jne.
4. Tiidematerjalist väljalõigetega kogu pildi pinna kujundamine "Tallinna siluett", "Minu isa"
5. Rahvuslik võõkiri aplikatsioonitehnikas
6. Rahvariides nukk (paberist ja papist)
7. Voltimistöö "Krokodill"

IV Nahkestööd:

6 tundi

1. Nahast aplikatsioonitöö
2. Nahast suveniirnukk

V Veolimine

30 tundi

1. Linna veolimine tippise järgi
2. Linna veolimine omaloominguliselt
 - a) konkreetse jutu järgi
 - b) omaloominguliselt
3. Kingitus emale - väike medaljon
4. Looma veolimine tippise järgi

5. Loom emaloomingulistel ainetel
 - a) konkreetse jutu järgi
 - b) emaloominguliselt
6. Õõnesvervide voolimine (kõõsitsi)
 - a) kausõ, tass
 - b) serviis (kollektiivselt koos dekooriga)
7. Rahvaste sõõpruse teemaline kompositsioon
2-3 figuuri (inimene voolitud pikas riides)

III K L A S S I L E

Tundide arv 105

E s i m e n e p o o l a a s t a (48 tundi)

I Sepistustööd looduslikest materjalidest

(kõbid, marjad, seemned, kasetoht, puuksad, sammal, kivikesed) lindude, loomade, inimeste ja mitmesuguste teiste esemete ja makettide valmistamine.

Kuivatatud lehtedest loomade, lindude jne. kujude moodustamine ja kleepimine paberile, papile, kartongile

(9 tundi)

II Paberikleepetööd . Mosaiki valmistamine väikestest (neljakandilistest) paberitükikestest. Kavandi valmistamine, värvide valik ja esemete paigutus. Mosaiki valmistamisel lähtuda tsentrilisuse printsiibist. Lindude ja loomade lõikamine paberist ja nende kleepimine alusele.

(9 tundi)

III Põimimistehnikas (värvilistest nööridest, lõngadest, niitidest, kõrkjatest) raamatukaante valmistamine. Kavandi joonistamine ja mustri konstrueerimine. Mustri paigutus ruundulisele paberile vastavate värvidega. Erilist tähelepanu pöörata värvide sobivusele ja kooskõlale.

(12 tundi)

IV Voolimine savist Raamatu tegelaste, loomade

dekoratiivsete võtmete, linna silueti ja näärisoku jne. voolimine. Elavate olendite puhul taotleda liikumiste ja tundmuste esile toomist.

(18 tundi)

I Voolimine (1-2 figuuri). Peamine tähelepanu

pöörata tundmuste ja liikumise väljatoomisele

(27 tundi)

II Sepistustööd kivikestest. Seinaplaadi valmistamine.

Kivikesed kleepida värvitud vineerile või lauale. Vineerist koonlalaudade väljasaagimine. Põletustehnikas kaunistada Tinapaberist kujundite sepistamine

(12 tundi)

III Nahkehistööd

(15 tundi)

- a) Kleepimisharj. kartongile või joonistuspaperile värvilisest paberist geomeetriliste kujunditega (erineva paksusega paberist). Selgitada kleepimise tehnoloogiat, kliistrid ja liimid).

(3 tundi)

- b) Eelnevate kleepimisharjutuste eeskujul nahast nelinurksele pinnale antud geom. kujunditest (näit. ringikujul.) korrapärase geomeetriline kaunistus. Muster kanda nahale. Nahatükid liimiga kergelt peale kinnitada. Augurauaga vastavalt lüüa kinnitusaugud. Ömmelda kujundid aluspõhjale sobivat värvi pärlniidiga.

Ülesannet korrata kolmenurksete ja nelinurksete kujunditega. Lõpuks mustri koostamine kahest kujundist. Jälgida värvide kooskõla, selgitada elementaarseid sümmeetria, tasakaalu ja rütmi põhimõtteid.

(6 tundi)

- c) Kammitasku või kohvrilipiku valmistamine. Valmistada kahevärvilisest kroonnahast. Naha ribaga servad kokku ömmeldud. Eelnevalt valmistada makett joonistuspaperist või kartongist.

Eelharj. Aukude lõõmised augurauaga ja peitliga läbi ühe- ja kahekordse naha. Omblemisharjutusi. Kohvrilipikud 2 varianti.

1) nahapõime 2) nahaaplikatsioon

(6 tundi)

1941/42. a.
Kõut. 28. nov. 24.
T a r b e k u n s t i - a l a s e
t ö ö õ p e t u s e

P R O G R A M M V - VI kl.

S e l e t u s k i r i

Tarbekunsti-alane tööõpetus on täiendav õppeaine kunstilisele kasvatusel ja polütehnilisele tööõpetusele.

Tarbekunstialase tööõpetuse raames õpitakse kunsti-päraselt töötlemata mitmesuguseid materjale: keramiliisi, tsementi, kipsi, klaasi, metalli, nahka, puitu ja m. looduslikke materjale, nagu: kivid, kõrkjad, oksad jne.

Tarbekunsti-alases tööõpetuses seostuvad võrdselt nii tööõpetuses kui ka kunstilises kasvatuses omandatud õpilaste oskused ja teadmised rakendusliku eesmärgiga loominguks.

Õppeaine esmaseks ülesandeks on:

1. kasvatada õpilastes täiendavaht huvi ja armastust töö vastu, arendada originaalset leidlikkust ja funktsionaalset mõtlemisvõimet ning tööoskust, mis on loova tööse-suhtumise aluseks;

2. kasvatada töökultuuri baasil korralikke, esteetilisi silmaringiga ühiskonnaliikmeid, kes suudavad hinnata ilu osatähtsust elus ning töös ja oskaksid seda oma kätega luua.

Kui võrd tarbekunsti-alane tööõpetus on tööõpetust ja kunstilist kasvatust ühiteesiv diisipliin, on eriti oluline didaktiline seos nimetatud õppeainetega. Samaaegselt ei tohi alahinnata kaudset seost teiste õppeainetega, nagu:

14

kirjandus, bioloogia, geograafia, ajalugu ja muusikaline kasvatus, millede paljude teemade materjalide kasutamine aitab tekitada õppeprotsessis suuremat emotsionaalsust, mis loomingu-*maandlus* tšžs on efektiivsaks aktiviseerimise vahendiks.

V k l a s s

35 tundi

5.klassis on peamine rõhk asetatud voolimistöödele ja sepiistamistele erinevatest materjalidest, et kaasa aidata joonistamisoskuse paremale omandamisele, arendada leidlikkust ning fantaasiat. Samasegalt jätkub ruumiplastika arendamine mitmesuguste ülesannete baasil.

Tutvutakse uute tööriistade ja -võtetega ning materjalidega, viimaste omandustega nende kunstipraseks töötlemiseks.

Väga oluline on õpingute primaarne seostatavus 5. klassi kunstilise kasvatuses. Selleks jälgida kunstilise kasvatusprogrammi, kus väljendub õppeainete-vahelist orgaanilist seost.

Teema 1: voolimistööd keraamilistest materjalidest
- 17 tundi

Figuraalne pisiplastika, *õunad* ~~õunad~~,
tarbeesemete valmistamine

Teadmised-oskused: elementaarsed mõisted proportsioonidest 3 dimensioonis, vormi, dekori ja fretsiooni seostest, tareseme käsitlemisest lähtuvad eseme gabariitidest, materjali ja vormi ning kasutatava tehnoloogia seostest.

Teema 2: nomaiktööd kildudest, kividest tsementist ja kipsist alusel - 10 tundi

Teadmised-oskused: dekoratiiveseme mõistest, stiilisatsiooni mõistest, uute materjalide õppimine. Kayand ja joonis tööprotsessis.

Teema 3: Sepistamistööd erinevatest materjalidest (looduslikest materjalidest, traadist, plekist jne.) - 8 tundi.

Teadmised-oskused: kunstilistest ja tehnilistest seostest erinevate materjalide vahel, viimaste erinevused tehnikas ja kunstis. Konstruktsiooniõpetuse alged.

VI k l a s s

35 tundi

6. klassi jõudnud õpilased omavad teatud tööviljakust ja oskust konstrueerida, suuremat käelise tegevuse koordineerimise ja ammendatud kogemustele rajatud fantaasiat. Neid psühholoogilisi omadusi tuleb rakendada eelmisest ajaliselt ulatuslikemate ja füüsiliselt raskemate ülesannete täitmiseks. Esikõige töödele eelneva joonise-kavandi koostamiseks, et õppida oma kunstilis-tehnilisi mõtteid avaldama kujutiste kaudu.

Uue teemana kaasneb kunstiline konstrueerimine, mis rajaneb tööstusetteetika elementaarsetele printsiipidele.

Teema 1: voolimistööd keraamilistest materjalidest - 16 tundi
Figuraalne pisiplastika, tarbeesemete valmistamine, väikeskulptuur

Teadmised-oskused: vormi, dekoori ja funktsiooni mõistete süvendamine; skulptuuri, kui kujt.kunsti liigi ülesanded ja eesmärgid, tehnikad; elementaarsed mõisted plastilisest anatoomiast

Teema 2: portselanimaal - 6 tundi

Teadmised-oskused: selle osa kunstis, materjalide, tööriistade ja tehnikate õppimine.

- 4 -

Teema 3: Sapiatanistööd erinevatest materjalidest - 6 tundi
Konstruktisooniõpetuse süvendamine.

Teadmised-oskused: viimistlustehnikate õppimine.

Teema 4: kunstiline konstrueerimine - 7 tundi

**Teadmised-oskused: tutvumine kaasaegse tööstus-
 esteetika põhiliste mõistetega, tehnilise ja
 kunstilise konstrueerimisõpetuse süvendami-
 ne harjutusülesannete sooritamise kaudu.**

Nana!

Tall. 24. k.

KUNSTILISE KASVATUSE

Programm 5 kl. - 6. kl.

S e l e t u s k i r i .

Käesolev programm tugineb kunstilise kasvatuse üldistele printsiipidele ja eesmärkidele, mis lähtuvad ENSV Haridusministeeriumi poolt kehtestatud programmist üldhariduslikele koolidele. Viimases esinevad teemad on obligatoorsed ka käesolevale programmile. Kuivõrd kunstikallakuga 5. ja 6. klassis on 2 nädalastundi, siis on kõikide teemade ulatust laiendatud, mille arvel õpitakse täiendavalt tehnikaid ja tehakse rohkem töid kogemustepagasi rikastamiseks.

Tähtsaks komponendiks kunstilises kasvatuses on tunnetuslik-loominguline õpetamissüsteem, mis on kandud emotsionaalsest suhtumisest loomingulisse tööse. Seepärast on määrav kunstilise kasvatuse tihe seostus eriti tarbekunstialase tööõpetusega ja tööõpetusega, mille kaudu kanduvad laste esteetilised tõekspidamised nende endi mannaalse tegevuse kaudu mitmesugustesse kaasaegsetesse materjalidesse.

Effektiivsema seostuse tagamiseks on programmi teemade lõikes viidatud sobivatele töövariantidele tööõpetuse õppeainetes.

V K L A S S

5. klassi programm on loogiliseks jätkuks 1.-4. kl. kunstiõpetusele, süvendades õpitut ja laiendades õpilas-

te teadmisi-oskusi ning vilumisi uute tehnikate, töövõtte, mõistete ja arusaamade valdkonnas.

I poolaastal süvendatakse jaarendatakse kujutamistegevust dekoratiivsuse laiapalgelisemaks ja kunstipärasemaks väljendamiseks. II poolaastal rõhutatakse töödes kujutiste plastilisust ja vormitõlgist.

Kõikide teemade raames tehakse kompositsiooniharjutusi ja täidetakse ülesandeid värvuseõpetusest.

Teema 1: Kujutamiseõpetus - 24 tundi

Perspektiivi süvendamine geomeetriliste kehade ja liitkehade kujutamise kaudu. Seadete visandid ja joonistused. Natüürmortide maalimine värvusteõpetuse printsiipidel.

Skitseeritud visandid väikevormidest. Visandid erinevates tehnikates figuraalsetest kompositsioonidest. Proportsiooniõpetus. (Tööõpetuses saadavad nimetatud töid ülesanded traadiga, plekiribaga, naeltega jt. puidust alusel erinevates tehnikates).

Teema 2: Dekoratiivne kompositsioon - 20 tundi.

Dekoori seostamine vormi ja funktsiooniga. Stilisatsioonimõiste süvendamine. Figuraalsed stiliseeritud kompositsioonid. (Tööõpetuses - dekoratiivsed seinad ja laaukaunistused). Värvuste kokkukõla ühtsuse ja kontrasti printsiibil. Ornament

Tööõpetuses - pinnakaunistused intarsias)

Seinapannoo kavandamine (Kavandamiseks peab eelnema puit, keraamiliste, teemendist, klassi ja kipsmaterjali tundmaõppimine tööõpetuses ja järgnema sobivas materjalis teostatud pannoo valmistamine).

Teema 3 Temaatiline kompositsioon - 16 tundi

Temaatilised tööd riiklike tähtpäevade, ajalooliste sündmuste, kirjandusteoste, jutustuste, võistluste, isiklike mitete ja kavatsuste, kooli- ning pioneerielu, maastiku ja linnamotiivide jt. kohta.

- 3 -

Kompositsiooni seaduspäraseuste õppimine.
Värvuseõpetuse laiendamine.
Portree olemuse ja portretistide loomingu
õppimine. Pea ja nöö proportsioonid.

Portreteerimine.

(Tööõpetus: linna-, maastiku- ja meremotiivi-
dega dekoreeritud seinakaunistused metallist
ja puidust alusel. Suveniirkaunistused).

Teema 4: vestlused kunstist - 10 tundi

Kunsti olemus ja liigid, nende jagunevus ning
väljendusvahendid. Vestlusi saadavad õppe-
liigid näitusel, muuseumidesse.

Eesti etnograafiline kunst, selle areng.

Eesti tarbekunst, tema liigid. Tarbekunstnik-
kud, nende loomine.

Eesti maalikunst, tema liigid, Maalikunstnikud
ja nende loomine.

Eesti skulptuur; liigid ja tehnikad. Skulp-
tuurid ja nende loomine.

Nõu rahvaste kunstiloomingust.

VI K L A S S

6. klassis omandavad õpilased teadmisi ja oskusi
kergemate ülesannete iseseisvaks lahendamiseks ja nende
teostamiseks erinevates materjalides arvestades viimaste
omadusi ja kunstilist väljendusviisi. See on periood,
kui individuaalseksunud huvid ja võimed realiseerivad
omandatud kogemuste ja vilumuste viljana.

Õppeaast tuleb õpilastele anda võimalikult rohkem
iseseisvaid töid (ka koduseid), arvestades iga õpilase
võimekust ja valmisolekut kunstiliseks tegevuseks.

- 4 -

Vaatamata asjaolule, et teemad sisaldavad palju uusi elemente teadmiste-oskuste omendamiseks, tuleb seni-omandatud korrata ning kontseptsiooniliselt laiendada.

Erilist tähelepanu omistada figuratsioonele ja dekoratiivsele kompositsioonidele, kus stilisatsioon, kontuur, siluett ja rütm on põhilisteks elementideks tarbekunstis dekoori kaasaegseks viljelemiseks.

Teema 1: kujutamise oskus - 20 tundi.

Perspektiivi rakendamine interjööri ja eksterjööri kujutamisel. Perspektiivinähtused objektide erinevate rakursside puhul.

Seadmete ja naturaaltide joonistamine ning maalimine.

Sisearu ja hõlme välisvaate joonistamine. Figuuride joonistamine erinevates tehnikates.

(Tööpetus: vajalike tarbeseemete joonestamine ja jooniste järgi esemete valmistamine puidust, metallist, keramiikast. Hoonete, funktsioonide makettide valmistamine kergetest materjalidest).

Teema 2: dekoratiivne kompositsioon 20 tundi

Dekoori, vormi, funktsiooni ja materjali harmoonia. Kirja dekoratiivne iseloom.

Plakatkiri. Plakati koostamine seaduspärasused. Teksti illustreerimine. Initsiaalide kujundamine. Kavandite koostamine erinevatest materjalidest tarbeseemetele tööpetuses.

(Tööpetuses: trüandist, metallist dekoratiivne teatust krohvitud pinnale, puitlusele; dekoratiivsed dekooriges plaadid jne.).

Teema 3: Temaatiline kompositsioon - 20 tundi

Maalimine teemadel, mis kujutavad filmide dünaamikat ja tegevuse aktuaalsust. Valgus- ja värviprobleemid maalikunstis.

Eksponeerimise ja temaatiliste tööde kavandamine ja teostamine graafikatehnikates.

Kõrg- ja sügavtrüki õppimine.

- 5 -

(Tõõõpetuses: riidetrükk, kartongitrükk, matkamärkide, embleemide valmistamine).

Teema 4:

vestlused kunstist - 10 tundi.

Võimaluse korral toimuvad vestlused näitus-
tel, muuseumides, õppekõikudel linnas.

Graafika, graafikaliigid ja graafikud.

ENSV ja NSVL graafika

Arhitektuur. Stiilid antiikkunstist.

Vana-Tallinna arhitektuurist.

Renaansi, geoti, renessansi, barokk, rokoko,
klassitsistlikust ja jugendstiilist.

Funktsionalismist ja kaasaegsest arhitek-
tuurist.

22

*uus-kõhtv
koostata 1941/42 õ.-a.
24.a.
28. mär.*

*21. III 76
Selle asemel
koostatud uus
programm,
mis on
Tasand 24. ka.
24. ka.*

Kunstilise kasvatuse
PROGRAMM I-IV kl.

S e l e t u s k i r i

Kunstilise kasvatuse üldiseks eesmärgiks on kasvata-
da inimesi, kes loovalt võtavad osa kõrge kultuuriga ühis-
konna kasvatamisest. Suurt tähelepanu tuleb pöörata kunsti-
teoste vaatlemisele, nendes peituvate kunstiväärtuste ela-
muslikule omandamisele, mis arendab ümbritseva tegelikkus-
se tunnetamisvõimet, laiendab ja süvendab inimeste emot-
sionaalset sfääri.

Määravaks küljeks kunstilises kasvatuses on kujutav X
looming. Kujutamisõpetuses tegeldakse sisuliselt temaatil-
lise ja dekoratiivse kompositsiooniga. Eriti tuleb rõhuta-
da sidet dekoratiivse kompositsiooni ja tarbekunsti vahel.
Iga uus teema, uus sisu peab andma õpetajale uusi võima-
lusi sisu avamiseks vormi kaudu.

Programmi põhiküsimus on loov temaatiline kujutamine,
kus õpitakse kujutama mitmesuguseid esemeid ja nähtusi.
Kujutamisõpetus on seostatud temaatilise kompositsiooniga ja
moodustab sellega ühtse terviku. Teema valitakse kasvatus-
likust aspektist lähtudes. Temaatiliste kompositsioonide
üleschitamisel panna suurt rõhku ideelis-poliitilisele
kasvatusele. Kujutada oktoobrilaste ja pioneeride elu, ko-
dumaa tähtpäevadega seotud sündmusi, kasvatada õpilastes
patriotismi, süvendada internatsionalistlikke tundeid.

Kujutamiseõpetuse aluseks on kujutus kujutatavast, selleks tuleb süstemaatilisel arendada esemete vaatlusel omandatud tajude ja käe liigutuskoodinatsiooni. Dekoratiivse kompositsiooni lähteks ja aluseks on samuti tegeikkusest saadavad tajud. Vestlusi kunstiteostest soovitatakse osalt temaatiliste töödega, osalt kunsti liikide ja stiilidega.

I klass - 105 tundi

Kujutamiseõpetus ja temaatiline kompositsioon

Esemete pinnaline kujutamine, põhivaates. Kujutamisel lähtutakse tegelikust vaatlusest lähtudes. Skeemkujutiste rikastamine ja edasiarendamine vaatluse kaudu. Kujutamist alustatakse lihtsamatest, arusaadavamatest esemetest, nähtustest. Kujutatakse igapäevaseid tarbeesemeid. Õpitakse valida kompositsiooni koostisosi, kasutama vaatevälja piiratud lõiku. Figuuridele antakse koht ja tegevus. Figuurid kujutada frontaalses liikumises ja tegevuses, erinevas ruumisügavuses.

Dekoratiivne kompositsioon.

Lihtsamate tarbeesemete joonistamine ja kaunistamine, piiramata pind, raamatu järjehoidja, kaas, rätiku või liniku kaunistamine. Rütmi kasutamine kompositsioonis. Templitrükk.

Värvuste õpetus

Õpitakse eristama põhivärvusi, heledamaid ja tumedamaid toone. Tutvutakse 6-värvilise ringiga. Õpitakse

segama oranži, violetse ja rohelise värvuse segamist.

Vestlusi tarbekunstist ja kunstist

Üldiste mõistete selgitamine

Leesi Ern - lilled, lapsed tema töödes

Elliner Piipuu - keraamilisi

Elgi Reemets - nahkhiistöö jne.

Edvard Viiralt - "Virve", "Lamav tiiger"

I. Levitan - "Kuldne sügis"

II klass - 1a5 tundi

Kujutamiseõpetus ja temaatiline kompositsioon

Ühendada I klassis omandatud teadmisi. Õpetada oskuslikumalt kasutada pildipinda. Õpitakse eristama esemete karaktertunnuseid: kuju, erinevus, liikide erinevus, liigutuste erinevus ja ilmekus. Omandada mõisted ristkülik, võrdhaarne kolmnurk. Mitme eseme paigutamine joonistuspaperile. Iähemad esemed võivad katta osaliselt kaugemaid. Pildipinna tihedam kasutamine.

Dekoratiivne kompositsioon

Õpitakse kujundama sümmeetrilisi motiivikesei ruutpaperil (eesti kindakirjad). Motiivide rütmiline kordamine. Pinnamustrid.

Värvuste õpetus.

12 värvustooni. Värvustoonide helendusastmete eristamine. Määratakse värviliste esemete värvustoon ja helendusastmeid.

Vestlusi tarbekunstist ja kunstist

Hansen	-	vaibad, tekstiil
A. Aalamaa	-	keraamiline skulptuur
Adamsen	-	tekstiil
Viiralt	-	graafika
Viive Telli	-	graafika
Lehis ja Pilar	-	akvarellid

III klass - 105 tundi

Kujutamiseõpetus ja temaatiline kompositsioon

Tuua sisse joonistustesse uusi kujutamisevõtteid (pea pööre), inimeste liikumine sügavusest vaateleja poole, puueksad ettepoole, paralleeljoonte koondumine. Kontrastid suurustes, kujudes, seisangutes, värvustes.

Dekoratiivne kompositsioon

Sümmeetrilised vormid, motiivid, Rütmiline kordamine. Pea- ja kõrvalmotiivid. Motiivide mitmekesisus. Motiivide keskus, süda jne. Motiivide rütmiline kordamine vahelduvalt kahe motiiviga. 2-3 värvuse kasutamine ornamendis.

Värvuste õpetus

Värvustoonide ja jeledusastmete eristamine mitmesuguste värvuste võrdlemisel.

Soojade ja külmade värvide eristamine.

12- kuni 16-neteoniisevärvusring.

Vestlused tarbekunstist ja kunstist

J. Koort	-	"Metskits"
V. Telli	-	graafika
R. Kaljo	-	exlibrilised

Tarbekunstialaste teadmiste arutamine ja pildimaterjali näitamine.

IV k l a s s

Temaatiline kompositsioon

Vaatluse järele joonistamine, õhuperspektiiv, nägiperspektiiv jne. ja nende nähtuste selgitamine. Tarbeesemete joonistamine vaatluse järgi.

Kujutamiseõpetus

Inimeste ja loomade kujutamisel antakse õpilastele üldisi teadmisi skeleti ehitusest.

Esemete siluettide õige kujutamine.

Vaikelu esemete rühma ülesehitus: peasse ja kõrval-
ese, osaline üksteise katmine.

Kontuuri tarvitamine, jõulised ja nõrgad jooned.

Dekoratiivne kompositsioon

Eelmistel aastatel omandatud teadmiste süvendamine.
Kindakirjade loomine antud motiividel.

Besti rahvakunsti geometilisi kirju.

Värvusteõpetus

Õpitakse koostama värvuste kokkukõlasid toonide-
ja helenduskontrastide abil.

Õpitakse koostama kokkukõlasid soojadest ja külma-
dest värvidest.

Vestlusi tarbekunstist ja kunstist

J. Kõlar	-	"Kotraja"
Kr. Raud	-	"Linnuse rajamine", "Sõit maailma otsa"
E. Oks	-	"Mahtsa sõda"

Vestlusi tarbekunstist ja nende töödest.

TALLINNA 24. KESKKOOLI

tarbekunsti kallakuga

9.;10. ja 11. klassi eriainete
programmid on esitatud
distsipliinide järjestuses .

1. Graafika 10.; 11. kl.
2. Nukkehistõud 10 kl.
3. Keraamika 9.;10.; 11. kl.
4. Kunstiline tekstiil 9.; 10. kl.
5. Puitestõud 9.; 10. kl.
6. Kirjaõpetus 9. kl.
7. Joonistamine - maalimine 9.;10.; 11.kl.
8. Kunstiajalugu 9. kl.
9. Joonestamine 10. kl.

V. Tarbekunsti 11.kl.

millal koostatud?

2.

SELETUSKIRI

GRAAFIKA PROGRAMMILE 10. Ja 11. KL.

Antud programm on koostatud arvestusega:

- 1) Anda õpilasele ülevaade tarbograafika liikidest ning tehnikatest, milliseid kasutatakse tarbograafika teostamisel. Samuti lühike ülevaade graafika tehnikatest üldse.
- 2) Arendada õpilase esteetilisi töökspidamisi ja kaasaegset kujunduse printsiipidest arusaamist.
- 3) Selgitada õpilastele kompositsiooniks materjali kogumise metoodikat ja näidete varal demonstreerida materjali kogumise vajalikkust.
- 4) Õpilased peavad aru saama rütmi olemusest joones, vormis, värvis. Omandama kogemusi iseseisvalt lahendada kujundusega seoses olevaid ülesandeid. Peavad arusaamisele jõudma kaasaegsuses ja oskama kasutada kirjandust ja loodust oma kompositsiooniliste ülesannete lahendamiseks abimaterjalina.

PROGRAMM GRAAFIKAS

10. klassis (35 t.)

I poolaastal

1) Graafika tehnika tutvustamine 2 t.

a) linoollõige	d) ofort
b) puulõige	e) akvatinto
c) litograafia	f) mezzotinto

Samuti üldine tutvustav reklaami põhimõtetest ja tarbograafikast.

2) Piiramata pind 6 t.

Soovitav geomeetriline ornament. Värve kasutada mitte üle 3-e. Nõutav kavandite teostuse puhtus, milline on omane graafilistele töödele. Seletada rütmi põhimõtteid nii joobes, kui värvis.

3. Pakendi kujundus " Kõpsised " 8 t.

Kuna 24. Kk. on tarbekunsti kallakuga, siis ülesannete pearaskus peab olema tarbograafikal ja graafika tehnikatel suhteliselt vähem. Pakendi juures tähelepanu juhtida kirjade paigutamisele kujunduses. Soovitav lahendus geomeetrilise ornamendiga. Rõhutagu kaasaegset kujundusprintsipi ja aegunu eest hoiatada. Pakendist teostada makett, et näha teda juba ruumiliselt. Mitte üle 3-e värvi. Juhtida õpil tähelepanu kirjandusele ja õpetada selle kasutamist.

4. Ex librise kavandi teostamine 2 t.

Ulevaade ex librise valmistamise tehnikatest. Sissejuhatav jutt - mis on ex libris ja milliseid põhimõtteid kasutatakse tema valmistamisel (sümboolika: nimele, elukutsele, huvialale). Demonstreerida näidiseid meilt ja välismaalt, nende varal selgitada, milline on hea kompositsioon, milline halb ja mikspärast. Ex librise kavandi teostamine tušsi ja guassiga.

30

4.

PROGRAMM GRAAFIKAS

II semestriks

1. Ex librise lõikamine linooli 5 t.

Sellega õpil. tutvub ühe levinuima tehnikaga graafikas. Lõikamise õpetamine. Näidata kuidas kantakse ex librise kavandit linoolile (galka abil).

2. Ex librise trükkimine 2 t.

3. Pakendi teostamine õpilase enda tehtud
keraamilisele figuurile

(järgmine aasta võtta ainult 1 pakend ja I semestril , kuna teise semestrisse jätta rohkem ruumi plakatile).

4. Reklaamplakat 10 t.

Reklaami põhimõtete tutvustamine. Miks tehakse reklaami ja millised nõuded tal peavad olema - kaasaegne kujundus, lühvus, lakooni-
lus, peab äratama kohe inimese tähelepanu. Kirjade valik ja paigutus plakatil. Näidata iga tund materjale ajakirjadest ja raamatutest, sest ainult jutuga on võimatu neid probleeme tutvustada küllaldaselt tasemel.

PROGRAMM TARBEGRAAFIKAS

11. klassis (35t.)

I poolaastal

1. Pidulik kutsekaart (pulmadeks, juubeliteks, koosviibimisteks). Õpilane võib kasutada väga mitmekesiseid tehnilisi võtteid (tuss, guass, akvarell, linoollõige, kolaaz, pliiats jne.). Kaart võib olla vaba formaadiga, arvestada ümbriku formaadiga. (6 tundi)
2. Dekoratiivne Tallinna vaade linoollõikes. Suurus umbes 15 x 15, 15 x 20 cm. Seletada dekoratiivkunsti omapära. Töö käigus saab õpilast mitu korda hinnata (materjali kogumine, kavandi teostus, valmis töö) (11 tundi)

II poolaastal

1. Pakend õpilase enda poolt valmistatud tööle, kas keraamikas, nahas või tekstiilis. (6 tundi)
2. Sissejuhatus raamatute, ajakirjade ja ajalehtede kujundamiseks. (2 tundi)
3. Kujundada konkreetse raamatu või ajakirja esikaas. (10 tundi)

6.

PROGRAMM NÄHKEHISTOOS

Nähehistöö programmi ülesandeks on

1. I semestril õpilasi õigesti suunata kompositsioonilisi ülesandeid lahendama, andes neile näpunäiteid materjalide (raamatud, ajakirjad jne.) kogumise kohta ning õpetada neid materjale õigesti kasutama.
2. Õpilastele selgitada kompositsiooni olemust. Nad peaksid omandama minimaalse arusaamise kompositsioonilisest tasakaalust, värvide, vormide ja joonte kaasabil. Peaks oskama kriitikaga suhtuda oma ja teiste töösse.
3. Õpilased peaksid omandama kompositsiooni korraliku viimistluse ja esitamiskultuuri.
4. II semestri ülesandeks jääb kavandite teostus materjalis. Eesmärgiks on saada ettekujutust põhilistest naha kunstilistest töötlemisviisidest.
5. Aratada õpilastes huvi selle vana ja toreda kunstikäsitöö vastu, millele Eesti võib juba aastakümneid uhkust tunda.

7.

PROGRAMM NÄHKEHISTÖÖS 10. KLASSIS (70 t.)

I semestril

- I
1. Naha tehnikate tutvustamine) 2 tundi
 2. Naha värvide tutvustamine)

Näidiste varal põhiliste nahas kasutatavate tehnikate (löige, baatika, intarsia, põletus, templitrükk ja kuldamine) ja värvide (foto- ja riidevärvid) tutvustamine, et äratada huvi aine vastu, anda laiem ülevaade naha kunstilise töötlemise võimaluste kohta ja õigesti läheneda kompositsiooni ülesannetesse.

- II Kompositsiooni põhinõtete tutvustamine üldiselt ja erialaselt 2 tundi

Näidiste eeskujul vestlus kompositsiooni vormi ja värvi tasakaalust, joonte rütmist, nende omavahelisest seosest. Eesmärgiks on, et õpilane ei raiskaks asjatult aega vanade tööde avastamisele, vaid teadlikult asuks algusest peale oma tööde lahendamisele. Juhendid kompositsiooni materjalide kogumise ja nende kasutamise kohta. Soovitada kirjandust!

- III Ekskursioon Kunstitööde Kombinaati Nahkehistsöö Dekoorateljeesse 2 tundi

Ekskursioon annab põhjaliku ülevaate kogu nahkehistsöö tootmisprotsessist.

- IV Esimesed kompositsiooni ülesanded ;
1. Piiramata pind } 6 tundi
 2. Järjehoidja }

Piiramata pind kui üks lihtsamaid kompos. ülesandeid teostada esimesena, kusjuures 2 tööd anda kätte korraga, et õpilane saaks materjalide kogumisel aega kokku hoida ja mõte liiguks paralleelselt mõlema ülesande juures. Ideeavandid teha väiksemad - see annab õpilasele parema ülevaate kompositsioonist. Puhast tööd teha 1:1 ja piiramata pinna juures ära tuua vähemalt 2 raporti, kuna vähem ei anna pinnast ülevaadet, on vaid 1 detail ornamendis.

V Järjehoidja teostamine materjalis - tööjoonis

See on ettevalmistus nahale mustri
ülekanndmiseks

2 tundi

VI Kolmas kompositsiooni ülesanne - kinda kavand

2. 1. 3.
Nahkkindale kavand nitrovärviga
maalimiseks. Soovitada kasutada joonmustrit
ja väiksemaid värvilisi pindu.

6 tundi

VII Naha jäätmetele löikeproovide tegemine ja
uus ülesanne (materjali kogumiseks) -
seinaplaat voolitehnikale

4 tundi

Löikeproovide tegemisel harjub õpilane
õigesti tunnetama naha löike nõutavat
sügavust.

PROGRAMM NAIKEHISTOOS 10. KLASSIS

II semestril

I I semestri kavandite arutelu

2 tundi

Õpilased saavad hea ülevaate kogu klassi tööst ja neil on võimalus võrrelda õpilaste töid omavahel, samuti vajaliku kriitikaga suhtuda oma töösse. On vaja tähelepanu juhtida töös esinevatele puudustele, selgitada, kuidas oleks olnud parem lahendada ühte või teist tööd. Tõsta esile paremaid kompositsioone ja põhjendada nende väärtusi.

II Järjekordja töö teostamine materjalis

12 tundi

1. Järjekordja juurdelõikamine nahas

2 tundi

Õpilased saavad naha kätte ja kannavad oma kavandi nahale peale läbi galka.

2. Lõike tegemine nahale

2 tundi

Nahka lõigatakse vastavalt ornamendile muster sisse

3. Lõike mahavajutamine (lõikepulga abil

eelneva naha niisutamisega)

2 tundi

4. Naha värvimine vastavalt ornamendile

2 tundi

5. Kliistrivärvi panemine lõikejoontesse

2 tundi

6. Töö lõplik viimistlus (puhastamine,

lakkimine, lõike järgi väljalõikamine) 2 tundi

III Kavand voolile - seinaplaat

6 tundi

Siin tuleb arvestada õpilastel voolitehnika spetsiifikat, mis annab võimaluse kasutada nahas erikõrgusega pindu. Soovit. hoiduda figuraalsest kompositsioonist, kuna see on õpilastele ülejõu klliv ja vaatamata pingutustele ei saa rahuldavaid tulemusi. Selleks on vaja põhjalikult tundma õppida anatoomiat.

IV Seinaplaadi teostamine nahas voolitehnikale 14 tundi

1. Naha juurdelõikus. Ornamendi pealekandmine nahale

2 tundi

2. Täitematerjali (papp, paber või muu)

kleepimine vineerist plaadile või nahale

2 tundi

See annab nõutavad kõrgused või kõrguse vastavalt kompositsioonile.

10.

3. Naha kleepimine vineerplaadile ja põhjale kinnivajutamine 4 tundi

Kleepida kliistriga, kuna see niisutab naha korralikult läbi, milleta voolimine pole võimalik. Kohe vajutada nahk põhja külge kinni, sest muidu ei saa vajalikku mustrit voolida.

4. Voolimine 2 tundi

Korralikult niisutatud ja põhja külge kinnitatud nahk voolida voolpulga abil vastavalt autori kavandile välja.

5. Värvimine 2 tundi

Valmisvoolitud seinaplaat värvida kavandi järgi.

6. Viimistlus 2 tundi

Küljeliist ja tagakülge kleepida, seinaplaat puhastada ja lakkida.

- V II semestri tööde arutelu 2 tundi

Materjalis teostatud töödest esitada õpilastele klassis nn. näitus ja viia läbi arutelu samuti nagu I semestri kompositsioonide kohta.

11.

SELETUSKIRI PROGRAMMILE KERAAMIKAS

Keraamika õpetamise eesmärgiks on savi, kui plastilise materjali tundmaõppimine konkreetsete tarbe- ja dekoratiivsete esemete valmistamiseks ning savi kaudu vormi ruumiline tajumine, mis peab seostuma joonistamis- oskuse omandamisega skulpturaalsete figuuride loomisel.

Õppeprotsessi algfaasis on peamine tähelepanu pööratud voolimisvõtete omandamiseks pisiplastiliste figuraalsete kompositsioonide juures.

Proportsioonide harmoonia ja väljendamine on nõutav kirjandusliku temaatika põhjal voolitavatel pisiskulptuuridel.

Tarbeesemete valmistamisel lähtutakse vormi ja funktsiooni seosest.

Järgnevate tööde juures lisandub eelmistele kolmanda komponendina dekoor.

Õõnesvormid teostatakse valamise- ja treimistehnikas.

Kõikidele töödele eelnevad õpilaste endi poolt valmistatud eel- ja lõplikud kavandid, mis koosnevad seletuskirjast, tehnilisest joonisest ja koloriitlahendiga joonistusest.

Obligatoorselt peavad kavandid olema kaasaegselt originaalsed, vabad stambist. Neis peab väljenduma leidlikkus, fantaasia ja autcri esteetilised tõekspidamised.

12

PROGRAMM KERAAMIKAS 9. KLASSILE (35 tundi)

1. Sissejuhatus (2 tundi)
Keraamika kunstiharuna. Kunstilise keraamika ülesanne. Tutvumine keraamiliste materjalidega, kunstiliste keraamika toodetega ja valmistamise tehnoloogiaga.
2. Voolimisvõtete omandamine (2 tundi)
Savimassi valmistamine ja töötlemisvõtted. Geomeetrilisi vorme meenutavate esemete voolimine üldvormis.
3. Lihtsamate figuuride voolimine (7 tundi)
Vormi edasiandmine selle karaktersete tunnuste kaudu. Üldvorm ja detailid. Proportsioonid. Ilmestus. Tegevuse väljendamine plastikas. Linnude ja loomade (part, hani, koer, kass jne.), laste ja inimeste figuuride voolimine.
4. Figuraalsete gruppide voolimine (8 tundi)
Figuri üldistamine, stilisatsioon. Liikumise väljendamine. Kompositsiooninõuded pisiplastikas. Kavand. Kavandi valmistamine temaatilisele kompositsioonile. Kirjandusliku kuju voolimine. Kaksikfiguuri voolimine (2 last, laps + loom jne.)
5. Värvidega katmine (2 tundi)
Keraamikas kasutatavad värvid (glasuurid, angoobid, toonvärvid). Värvimistehnikad. Värvimise tehnoloogia. Värvigamma. Tehtud tööde katmine värvidega. Toneerimine. Põletamine.
6. Lihtsamate tasapinnaliste reljeefide voolimine (8 t.)
Reljeefi olemus ja selle rakendamine. Dekoratiivsed plaadid ja tehnikad nende valmistamiseks. Ornament keraamikas. Plaatide katmine värvidega. Värvigamma määranine. Kavandite valmistamine 2 dekorat. seinaplaadile (linnamotiiviga ja figuraalne). Plaatide valmistamine, värvidega katmine.

7. Õoneskeraamika

Keraamilised õõnesvormid, nende väliskuju ja proportsioonid. Tahuliste pindadega õõnesvormi valmistamine liitmistehnikas (vaas, toos, liid jne.) koos eelneva koloriitse kavandiga. (6 tundi)

8. Õppekäik keraamikatehasesse

tootmise tehnoloogiaga tutvumiseks (2 tundi)

14.

PROGRAMM KERAAMIKAS (35 tundi)

10. klassile

1. Tarbeesemed keraamikas 8 tundi

Tarbeeseme funktsioon, kasutamisalala;
proportsioonid.

Kavandi valmistamine tarbeesemele
(küünlalalg, ehete karp, alus, vaas jne.)

2. Õõnesvormid valamistehnikas 8 tundi

Kavandi valmistamine õõnesvormile.

Valamistehnika õppimine. Eseme valmistamine
õõnesvormidest liitmistehnikas (vaasid, serviisid).
Dekooriga katmine.

3. Õõnesvormid treimistehnikas 12 tundi

Treipink. Tõutamisvõtete omandamine harjutustöödena.
Vormi määramine.

Kavandi valmistamine (vaasile, kannule jne.).
2 eseme treimine.

4. Mosaiikpannook valmistamine 7 tundi

Mosaiiktehnika õppimine. Materjalid.
Väiksema pannook valmistamine.

15.

41

PROGRAMM KLAASEHISTOODES JA KERAAMIKAS

11. klassis 9 35 tundi)

Klaasehistõõde õppimine piirdub tarbeesemete kavandamisega, vormi ja dekoori mûsimustega ja materjalide ning tehnoloogiaga tutvumisega.

Samuti tutvutakse klaasimaaliga, selle kompositsiooni- ja koloriidikûsimustega.

Praktiliste tûõdena kavandavad õpilased klaasist tarbeesemeid, kannavad dekoori materjalile lihvimismeetodil ja teevad väiksema klaasivitraazi.

1. Sissejuhatus (3 tundi)

Tutvumine programmiga. Klaasi valmistamise ja klaasehistõõde ajalugu, moodused ja tehnoloogia. Õppeküük klaasivabrikusse.

2. Vorm ja dekoor (2 tundi)

Vorm, proportsioon, dekoor ja funktsioon klaasist tarbeesemete juures. Klaasivärvused, toon, nende kasutamine klaasehistõõs.

3. Kavandite koostamine klaasist tarbeesemetele (8 t.)

Konkreetses otstarbega esemete kavandamine, vastavalt õpituga. (vaas, kann, joogiklaas, kauss, vaagen, joogikomplekt, lihtsam serviis jne.)

4. Dekoori pealekandmine (4 tundi)

Dekoori pealekandmise moodused. Õpilase poolt kavandatud dekoori lihvimine välispinnale.

5. Klaasimaal

Klaasi värvimine ja toneerimine. Vitraaz lihtsama vitraazi tegemine.

6. Portreeskulptuuri valmistamine (10 tundi)

Portree plastiline vorm. Materjalid. Pea anatoomia ja proportsioonid. Portreeskulptuuri modelleerimine modelli järgi.

PROGRAMM KUNSTLISES TEKSTIILIS

9.b klassis (35^{l.})

I poolaastal

I Ülevaade kunstilisest tekstiilist 2 tundi

Kunstilise tekstiili kaasaegsus ja loominguiline tähtsus. Mitmesuguste tekstiilitehnikate kasutamise võimalustest. Rahvakunst. Tänapäeva kõrge hinnang käsitööle. Väiksema ajakuluga esemete valmistamisest ja kaunistamisest.

II Heegeldamise või kudumise põhiliste võtete tutvustamine ja nende rakendamine igapäevases elus

Mustrite skeemide joonistamine ja nende kasutamine. Tööproovide valmistamine. Vestlused heegeldamise ja kudumise tähtsusest tänapäeval. Materajlid.

3 tundi

III Heegeldatud või kootud esemete kavandite joonistamine.

Näidiste varal sobiva mustri, kaunistusviisi leidmine. Kompositsioonilised.

3 tundi

IV Praktiline töö

Praktilise tööga alustada võimalikult varem, et töö teostamiseks jääks võimalikult rohkem aega. praktiline töö teostada põhiliselt väljaspool klassitundi. Tunnis toimub juhendamine, töö käigus esilekerkinud küsimuste lahendamine ja kõigi vajalike juhtnööride andmine.

V Tööde viimistlemine ja hindamine
Heegeldatud ja kootud esemete korrashoid

43
X7

PROGRAMM KUNSTILISES TEKSTIILIS

9.klassis

II poolaastal

- I Sissejuhatus. Tikand rahvakunstis ja tänapäeval.
Tikandi ilu. Loomingulised võimalused. (1 t.)
- II Põhilised tikkimisvõtted ja nende kombinatsioonid .
Tööproovid. Kiirendatud korras läbi võtta kõik
põhilised tikkimisvõtted. (3 t.)
- III Tutvustamine materjalidega. Kavandid tikitud
esemetele - linikud, riietusesened jt.
Kompositsiooni põhimõtted kavandi valmistamisel.
Värv tikitud esemel. Juhendid materjali kogumise
ja kasutamise kohta. Kirjanduse kasutamine.
(3 t.)
- IV Ekskursioon noemajja .
Ekskursiooni eesmärgiks on anda ülevaade
noemaja tööst, valitsevast noejoonest ja
huvi äratamine. (2 t.)
- V Praktiline töö .
Iga õpilane valmistab tikitud eseme. Töö
toimub tunnivälise tööna. Tunnis toimub
juhendamine ja töö käigus üleskerkinud
küsimuste lahendamine. (7 t.)
- VI Tööde viimistlenisest ja korrashoiust. (1 t.)

PROGRAMM KUNSTLISES TEKSTIILIS

10. b klassis (52 t.)

I poolaastal

- I Mitmesuguseid tekstiili kaunistamise viise 6 t.
Näidiste varal põhiliste võtete, materjalide
ja värvidega tutvustamine.
Batika omapära selgitamine
- II Kavandite valmistamine tekstiilile 10 t.
- III Praktiline töö
Töö toimub tunnis õpetaja pideval juhendamisel. 14 t.
- IV Tööde ülevaatus ja hindamine 4 t.

II poolaastal

- I Telgedel kudumine 4 t.
Kootud tekstiili rahvakunstis ja tänapäeval.
Lihtsamate tehnikatega tutvustamine.
Tööproovide kudumine.
- II Kavandite joonistamine telgedel kootud esemetele 3 t.
Kompositsiooniülesanded erinevate tehnikate
juures.
- III Praktiline töö telgedel
Töö toimub tunnivälise tööna 9 t.
- IV Tööde viimistlemine ja korrashoid 2 t.

PROGRAMM PUITEHISTOODES

9. klassile (35 t.)

Puitehistõõde õpetamise eesmärgiks on tutvustada õpilastele puidu üldisi bioloogilisi ja mehaanilisi omadusi, anda tehnilise algteadmisi ja oskusi puidu töötlemisel, et nende kaudu jõuda valmistatavate tarbe- ja dekoratiivsesemete juures funktsionaalse sisu ja kaasaegse esteetilise vormini.

Programmis ettenähtud tööd peavad arendama tegijais leidlikkust, ilumeelt ja praktilisest, omama seostavust vormis ja dekooris.

1. Sissejuhatus (1 tund)

Puitehistõõ eesmärk ja ülesanne. Puitehistõõ liigid ja tehnikad.

Puu bioloogiline struktuur. Puidu liigid. Puidu lõiked ja tekstuurid.

Puitmaterjalid. Vineerid; nende valmistamise tehnoloogia. Vineeri omaduste määramine.

2. Liimid (0,5 t.)

Liimide klassifikatsioon ja omadused, nende kasutamine puidu liimimisel. Loomse paritoluga ja sünteetilised liimid. Liimimise lahu valmistamine ja kasutamine.

3. Tõõriistad intarsiale (0,5 t.)

Lõikenuga, tema valmistamine ja käsitsemine. Lõikelauad. Saed .

4. Tõõjoonis intarsiale (1 t.)

Kavandi valmistamine intarsiale. Originaal- ja tõõjoonise valmistamine. Koopiad. Tõõ teostamise tehnoloogia.

20

PROGRAMM PUITEHISTOODES

10. klassile (52 tundi)

10. klassis jätkub eelmises klassis omandatud teadmiste ja oskuste süvendamine intarsiatehnikas ja uue tööliigina õpitakse puidu treimist.

1. Puidu treimise tööriistad ja vahendid (2 tundi)

Puidu treimise tehnoloogia ja tehnika tundmaõppimine. Treipink, treimise peitlid ja -terad. Tööjoonis. Treimiseks sobivad puitmaterjalid.

2. Treimistööd (10 t.)

A Lihtvormi treimine

Silindrilise pinna treimine: koorimine, silumine. Nõrgsa ja kumera pinna treimine. Astme ja tapi treimine. Servade töötlemine ja detaili väljalõikamine.

B Õõnesvormi treimine

Tooriku ettevalmistamine treimiseks. Välise ja sisemise massi eemaldamine. Välisvormi ja sisemise vormi töötlemine. Silumine, lihvimine, lakkimine.

3. Töö intarsias nr. 1 (24 t.)

Kompositsioon maastikust või meremaastikust koos hoonete ja loomafiguuridega. 150 x 200 mm. Detailide lõikamine, elementide koostamine ja kokkukleepimine. Elementide paigutamine fooni. Liimimine pinnale ja viimistlemine.

4. Töö intarsias nr. 2 (18 t.)

Linnamotiivi või tööstusmotiiviga kompositsioon koos inimeste ja loomade figuuridega. Kõrgendatud nõuded kompositsioonilise terviklikkuse, tehnilise täpsuse ja materjalide oskuslikult leidliku kasutamise ja lõpliku viimistluse suhtes.

5. Töö nr. 1 intarsias (14 t.)

Ornamentaalne kompositsioon 100x150 mm
loigatuna joonlauda abil.

Detailide väljalõikamine ja nende abil ornamendi
koostamine. Detailide sobitamine ja kloppimine. Fooni
valik ja paigutus.

6. Töö nr. 2 intarsias (15 t.)

Stilliseeritud figuraalne kompositsioon inimesest,
loomast, linnust või kalast. 150 x 200 mm.

Detailide väljalõikamine lähipaistva koopia abil.
Figuuri detailide lõikamine vaba käega. Fooni paigutamine
tagantpoolt.

7. Intarsiatehnikas pildi pinnale liimimine ja
ja viimistlemine (3 t.)

Alusplaadi valmistamine. Pildi plaadile liimimine.
Fonasadi lõikamine. Pinnasilumine hõõvli, kaabitsa ja
lihvpaberiga. Pildi lakkimine ja lõplik lihvimine.

PROGRAMM KIRJAÕPETUSES

9. B klassis (35 tundi)

Kirjaõpetuse eesmärgiks on anda algteadmised kahe või kolme kunstilise kirja kirjutamiseks ja üldiselt esinevatest vigadest ning nende vältimisest. Kirja, kui ühe kunstiharu osatähtsuse suuruse paremaks mõistmiseks anda ülevaade kirja ajaloost ja kirjadedest üldse.

I poolaastal

I Sulegroteski kirjutamine

6 t.

Ornamentaalseste harjutuste kirjutamine laisulega tähtede, osade - punktid, tõmbed ülevalt alla, vasakult paremale jne. kirjutamine. Tähtede kirjutamisel alustada lihtsamatest tähtedest.

II Kursiivi kirjutamine

6 t.

Harjutused. Vestlus erinevustest, võrreldes sulegroteskiga.

III Untsiaali kirjutamine

2 t.

Harjutused. Vestlus untsiaali kohast ajaloost ja tänapäeval.

IV Plakati kujundamine. Plokk-kiri

2 t.

Kirjaga kujundatud lihtne palkat koolipidudeks.
Plokk-kirja kasutamise võimalustest.

II poolaastal

I Vestlus ladina kirja ajaloost 2 t.

Kirja alged. Kiilkiri, hiero-
glüüfid, rooma kapitaalkiri,
untsiaal, gooti, antiikva.

II Gooti kiri 5 t.

Harjutused. Tekstuuri kirjutamine.
Minusklite ja majusklite kirjutamine.
Teksti kirjutamine gooti kirjas ja
selle kasutamisest tänapäeval.

III Pintsliga kirjutatud kiri 6 t.

Harjutusi. Teksti kirjutamine.
Pintsliga kirjutatud kirjade
kasutamisest.
Ülesanne pintslikirjast.

IV Joonistatud kiri 6 t.

Harjutusi. Mitmesuguseid ülesandeid
joonistatud kirjaga.

24

PROGRAMM JOONISTAMISES - MAALIMISES

9. klassis (35 tundi)

Joonistamise - maalimise õppeaine programm tugineb nendele teadmistele - oskustele, mida õpilased omandasid 6.-7. klassis. Seepärast korratakse varemõpitut, süvendatakse ja laiendatakse seda. Peaõhk on omistatud kujutamisosetuse, mis haarab kõiki teemaisd. Selle raames peavad õpilased omandama joonistamisoskuse alates esemetest ja lõpetades figuuridega.

Figuuride joonistamisele peab eelnema keraamikatundides plastilise vormi tunnetamine väikeskulptuuridena, et kergendada ja kiirendada tasapinnalist kujutamisoskust. Seepärast peavad joonistamistunnid ja skulptuuri osa keraamikatundides olema omavahel obligatoorselt kooskõlastatud.

1. Kujutamisosetus (8 tunni)

Esemete vormi nägemine ja määramine.
 Geomeetiline algvorm ja liitvorm.
 Viseerimine, mõõtmine. Kompositsiooninõuded.
 Pliiatsiga konstrueerimine. Perspektiiv.
 Pliiatsitehnika õppimine.
 Toneerimine, varjutamine.
 Visandid esemetest.
 Geomeetriliste kehade joonistamine.
 Natuurmordi joonistamine.

2. Maalimine (10 tundi)

Värvuseõpetus. Värvid. Maalimisvahendid.
 Tehnikate õppimine (guass, akvarell, tempera, monotüüpia). Natuurmordi maalimine.

3. Inimese ja loomade figuuride joonistamine (10 t.)

Keha proportsioonid. Uldvorm ja detailid.
 Tegevuse, liikumise kujutamine.
 Visandid sõega, pliiatsiga ja tuššiga seisvast, liikuvast, tõttavast ja istuvast inimesest; lindudest, loomadest.

4. Interjööri joonistamine (5 t.)

Kunstinäituste külastamine. Ruumperspektiivi konstrueerimine. Visandeid ruumidest.

Märge: Maastiku ja loodusvormide joonistamine ja maalimine toimub 5. teemana kevad-suvisel praktilisel.

5. Kompositsiooniõpetus (2 t.)

Algteadmisi kompositsioonist. Kompositsiooniliste ülesannete lahendamine.

25

PROGRAMM JOONISTAMISES - MAALIMISES

10. klassis (35 tundi)

1. Kipsist mudelite joonistamine (8 tundi)
 Inimese pea ja nööosade joonistamine.
 Klassikalised vormid ja proportsioonid.
 Kipsimaterjali edasiandmine pliiatsigraafikas.
2. Portree joonistamine ja maalimine (10 tundi)
 Proportsioonide määramine. Kompositsioon.
 Vormi saavutamine valguse ja varju abil.
 Karakteri väljatoomine. Modelli joonistamine
 ja maalimine. Visandid modellidest.
 Joonistamine pliiatsi ja sõega.
 Maalimine akvarell- ja guasstehtnikas.
3. Interjööri ja eksterjööri joonistamine (6 t.)
 Linnamotiivide joonistamine ja maalimine.
 Visandid interjööri.
 Kunstinäituste külastamine ja analüüsimine.
4. Inimeste ja loomade figuuride joonistamine
ja visandamine poosides (4 t.)
 Erinevate figuuride kujutamine.
 Figuuride gruppide kujutamine.
5. Kujutamise õpetus (7 t.)
 Natuurmorteide joonistamine ja maalimine .
 Kompositsiooniliste ülesannete lahendamine.

Märge: Maastiku, meremaastiku ja loodusvormide
 joonistamine ja maalimine 6. teemana
 kevad-suvisel praktika ajal.

26
~~27~~

PROGRAMM JOONISTAMISES - MAALIMISES

11. klassis (35 tundi)

1. Kujutamissopeetus (12 tundi)

Natüürmortide joonistamine ja maalimine.
Elnevalt õpitu süvendamine kompositsiooniliste
tööde sooritamise käigus. Kompositsiooniliste
ülesannete lahendamine.

2. Inimeste ja loomade figuuride joonistamine (8 t.)
ja visandamine erinevatest rakurssidest,
natuuridest ja mälu järgi .

3. Portreede joonistamine ja maalimine (15 t.)

(koos käte ja jalgadega)
Joonistusi kipsist nägosaldest, kätest ja
jalgadest. Visandid söega. Erinevalt
kostümeeritud modellide maalimine akvarell-
tehnikas ja kattevärvidega.

KUNSTIAJALOO PROGRAMM

9. klassile (70 tundi)

Soletuskiri

Kunstiajaloo õpetamise eesmärgiks on tutvustada õpilastele kunsti ja tema arengut inimkonna ajaloo taustal. Õpilased tutvuvad tähtsamate kunstiperioodide ja -stiilidega inimkonna erinevate formatsioonide muutumise käigus.

Programmis käsitletakse tarbekunstiga ühenduses olevaid küsimusi seostatult üldiste probleemidega, ent õpilaste tähelepanu pööratakse mitmesuguste tarbeesemete ajaloolisele vormile, dekoorile, funktsioonile.

Kunstiajaloo õppimise protsessis koostavad õpilased erinevaid stiile iseloomustavaid tabeleid, mis kajastavad ajastute ornamente, levinud kunstiliike ja -tehnikaid ja peavad oskama neid periodiseerida ning kasutada neid oma loovas töös lähtematerjalidena.

Programmiliste materjalide näitlikustamiseks tuleb kasutada fotosid, filme, diafilme ja reproduktoreid.

1. Sissejuhatus kunstiajalosesse (2 tundi)

Kunsti olemus, vajadus teda teada ja rakendada loominguajaloo töös! Kunsti liigitamine, tema erivormid.

2. Eelajalooline kunst (2 tundi)

Varasem kiviaeg, hilisem kiviaeg. Metallide aeg.

3. Mesopotaamia kunst (2 tundi)

Tema avaldusvormid ja levik .

4. Egiptuse kunst (3 tundi)

Kunsti periodiseering. Arhitektuur, skulptuur, maalikunst, tarbekunst.

5. Kreeka kunst (4 tundi)

Kunsti periodiseering. Arhitektuur, skulptuur, keraamika.

6. Rooma kunst (4 tundi)

Etruuria kunst. Rooma kunsti periodiseering . Arhitektuur, skulptuur, maalikunst.

7. Bütsantsi kunst (2 tundi)

Bütsantsi kunsti omapära, levik ja mõju Lääne-Euroopa ja vene kunstile. Arhitektuur, maalikunst, tarbekunst.

8. Varase keskaja kunst Euroopas (2 tundi)

Lääne-Euroopa kunsti teke. Osebergi kunst.
Karolingide ja merovingide kunst.

9. Romaani stiiliperiood (4 tundi)

Arhitektuur, skulptuur, maalikunst Prantsusmaal,
Itaalias, Saksamaal.

10. Gooti stiiliperiood. (6 tundi)

Periodiseering.
Arhitektuur, skulptuur, maalikunst L.Euroopas, Eestis
ja Venemaal.

11. Renessanss - stiil (6 tundi)

Periodiseering. Arhitektuur, maalikunst,
skulptuur Itaalias, L.Euroopas, Eestis.

12. Barokk - stiil (6 tundi)

Arhitektuur, maalikunst, skulptuur Itaalias,
Lääne-Euroopas, Venemaal ja Eestis. Ampiirstiil. Graafika.

13. 17. ja 18. sajandi kunst (4 tundi)

Koolkonnad maalikunstis: Hollandis, Flandrias,
L-Euroopas, Kunst Venemaal ja Eestis.

14. 19. saj. kunst (6 tundi)

Kunst Lääne-Euroopas. Klassitsism, romantism,
realismi teke. Kunst Venemaal ja Eestis. Tarbekunst.

15. 20. saj. kunst (7 tundi)

Kunstiliigid. Kunst. L-Euroopas, Venemaal, Eestis.
Jugendstiil, funktsionalism, realism, kubism, sürrealism,
abstraksionism.

16. Nõukogude kunst (4 tundi)

17. Eesti kunst ja kunstimeistrid ja -liigid. (4 tundi)

18. 60-aastate kunst (2 tundi)

Pop-kunst, op-kunst. 60-aastate kunstiprobleemid.

29
26

PROGRAMM JOONESTAMISES

10. klassis (17 tundi)

Joonestamise programm on üles ehitatud nendele materjalidele ja teadmistele, mida omandatakse 10.klassis I semestril. Arvestades tarbekunsti kallakut laiendatakse õpitavas aines silmaringi kujutavas geomeetrias ja arhitektuurilises joonestamises, et arendada ruumilist mõtlemisvõimet ja lähendada ehitusjoonestamist kui tehnilist distsipliini kunstile, mille raames küsitletakse dekoratiivse kujundamisega seotud küsimusi.

1. Kujutava geomeetria (7 tundi) osas lahendatakse graafilisi ülesandeid kaksvaates ja demonstreeritakse saadud lahendid ruumiliselt ekraanide ees ning vastupidi.

A. Sirge lõikumine geomeetrilise kehaga - prismaga, püramiidiga, koonusega, sfääriga. Lõikepunktide leidmise võtteid mõtteliste servade ja lõiketasapindade abil. Harjutusülesandeid ülalnimetatud kehadega.

B. Üldasendilised tasapinnad.

Kahe tasapinna lõikumine. Lõikejoone projektsioonide leidmine. Punktide projektsioonide leidmine.

Sirgete ja tasapindade lõikumine. Ülesannete lahendamine,

2. Arhitektuurilises joonestamises (10 tundi) õpitakse ruumide sisustamise projekteerimist, lihtsama hoone projekti koostamist ja selle interjööri ning eksterjööri kunstipärast kavandamist.

Õpilased projekteerivad vigvam-suvila, koostavad interjööri ja eksterjööri joonistused koloriitlahendis ja sooritavad mõbbli paigutuse plaanil.

*Arutelu
prog. v. 1944
anti*

Kunstilise kasvatus õppeprogramm

Tall. 46. KK.
õp. L. Olbri

57

Kunstiline kasvatus Tallinna 46. Keskkoolis kujutab endast komplektseeritud profiiliga õppeainet, mille lõppeesmärgiks on anda kooli lõpetanule peale keskhariduse veel kunstnik-dekoraatori eriala. Aine tiheduse põhjustavad asjaolud, et õppeaja jooksul õpilased õpivad tundma nii dekoratiivkompositsiooni kui ka loodusest kujutamisoskuse põhialuseid. Kunstilise kasvatus ülesandeks on kasvatada inimesi, kes peale kooli lõpetamist suudaksid koolis osandatud oskusi praktiliselt rakendada meie rahvamajanduse ettevõtetes ja asutuses teostades dekoratiivse kujundamise ülesandeid. Esteetiline kasvatus annab väga suurt tähtsust ühiskonnaliikmete kasvatamisel, samas, aga iga üksikisik mõjutab, kujundab meie kommunistlikku tänapäeva. Sellepärast on eriti tähtis kasvatada õpilastes tahet mõista ja luua ilu, tahet muuta meid ümbritsev tegelikkus harmooniliseks, kaunimaks.

On tähtis, et kooli lõpetanud mitte ainult ei tunnetaks sügavalt ümbritsevat tegelikkust, inimesi ja loodust, vaid võtaksid aktiivselt osa ise ümbruse kujundamisel. Nagu eelnevast näha, on iga kunstilise kasvatus saanud noore lisandumine meie ühiskondlikku ellu sama edasi progressi teel. Kunstilise kasvatus ülesandeks koolis on anda õpilastele teadmisi nii dekoratiivkompositsiooni kui ka loodusest kujutamise põhialustest, millele lisandub terve rida tehniliste oskuste ja vilumuste osandamiseks vajalikke oskusi. Vastavalt sellele jagunevad ka õpilastele antavad ülesanded oma iseloomult kahte, iseloomult ja spetsiifiliselt erinevasse rühma:

1) dekoratiivse kujunduse ülesanded, kuhu kuuluvad: kirja-

õpetus; plakati, stendide, seinalehtede kujundamine; panooide ja vaateakende kujundamine; raamatu- ja ajakirjakaante, kutsekaartide ja kujutuste teostamine.

2) Natuurist kujutamise põhieesmärgiks tuleks püstitada vormiõpetus, kus õpilastele antud ülesanded võimaldaksid arendada õpilastel plastilist-ruumilist kujutlust, õpetaksid edasi andma õigesti natuuri ja esemete ruumilisi suhteid, kusjuures IX kl. pannakse rohkem rõhku natuuri ja kompositsiooni algtööde õpetamisele kuna X-XI kl. langeb peaarõhk kompositsioonile.

Suur tähtsus on värvuste õpetusel, mis peaks olema orgaaniliselt seotud nii dekoratiiv- kui ka naturist kujutamise õpetusega. Ei saa saavutada head, terviklikku tulemust ilma spetsiifiliste harjutuste kompleksita. Sellepärast peab õppeplaani sisaldama küllaldaselt tunde kompositsiooni harjutusteks (monokroonsed ja polükroonsed ülesanded, pinnajaotuse kompositsioon, joonte rütmid jne.).

Seega kunstiline kasvatus sisaldab endas tehniliste viiside ja oskuste omandamist, kusjuures paljud tööd jäävad katselisele tasemele. Niiselt mitmesugused kleepimised, käe- ja harjutused, värvuste proovid, käsitrükk võivad olla eriti IX kl. eesmärgiks omaette, muutes õpilaste VI-VIII kl. tagasihoidlikuks muutunud fantaasia uuesti vabaks. Samuti on need katsed eelharjutusteks lõpuklassides teostatavate kompositsioonidele, kus rakendatakse siis juba kõiki eelteadmisi. Dekoratiivse kujunduse õpetus nõuab naturist kujutamise kõrval materjalide ja dekoratiivtehnika tundmist. See omakorda tingib, et koolil peab olema modelide ja õppevahendite kõrval rikkalik materjalide valik - guašš, tempera, trükkivärvid, pintslid, paber, riiderestid kleepimiseks ja trükkimiseks.

IX klass

I poolaastal:

Joonistamine:

1. Natüürmort - 2 ülesannet - 8 tundi.

eesmärk: a) esemete võrdlemine, esemete ruumilised suhted, kompositsiooniline ülesehitus paberil.

b) hele-tumeduse astmed, valgus ja vari, löplik viimistlus.

2. Visandid figuurist - 1 ülesanne - 4 tundi.

a) figuuri proportsioonid, figuuri liikumine, tasakaal.

3. Pealuu - 1 ülesanne - 8 tundi.

Maal

1. Natüürmort - 2 ülesannet - 8 tundi

a) tutvumine täiendvärvustega,

b) heledad ja tumedad toonid; nende omavahelised suhted - rüta; värvuste vahetused.

2 ülesanne lahendatakse dekoratiivselt.

2. Looduse kujutamine - 1 ülesanne - 4 tundi.

Kompositsioon.

1. Kirjaõpetus

a) Sissejuhatus ja tutvumine šriftidega - 4 tundi

b) praktiliste oskuste omandamine - 8 tundi

2. Kujundada seinaleht, fotostend - 8 tundi

3. Graafiliste tehnikate tutvustamine - 8 tundi.

Linoollõige.

4. Kompositsiooni harjutused - 8 tundi

kromaatilised ja akromaatilised ülesanded, joonte ja pindade rütmid, hele-tumeduse kontrastid. Käe harjutused (pliiats, sulg)

kokku - 68 tundi

II poolaasta:

Joonistamine.

1. Natüürmort - 1 ülesanne - 4 tundi

Teostada musta tušiga. Kompositsiooniline ülesehitus, pinna rütmid - pooltoonid puuduvad.

2. Elavpea - 2 ülesannet - 8 tundi

a) Pea ülesehitus ja proportsioonid

b) Pea ruumiline kujutamine. Valgus ja vari.

3. Visandid figuurist - 4 tundi

Figuuri liigutuse tabamine, toetuspunktid (toetus ühele jalale; kahele jalale)

Maal

1. Natüürmort - 3 ülesannet - 12 tundi

a) akvarelltehnika tutvustamine

b) ülesanne kolmele värvusele

c) kattetehnika - guašš, tempera, värvuste kokkuköla, koloriit.

2. Elavpea - 1 ülesanne - 8 tundi

trost. akvarellis.

3. Looduse järgi kujutamine (linnavaated-perspektiiv, värvuste vahekorrad) - 8 tundi

Kompositsioon

1. Kirjaõpetus ja kunstiline kujundus - 12 tundi

a) plakatikiiri

b) plakati kujundamine (põhineb kirja kompositsioonile)

2. Graafika - 12 tundi

kavandid linoolele, naturaaltükile.

3. Kompositsiooni harjutused - 12 tundi

pinnajagamise, kollaaž

kokku 76 tundi

I poolaasta:

Joonistamine

1. Elavpea - 1 ülesanne - 8 tundi
pea konstruksioon, plastilis-ruumilise tunnetuse omandamine, karakteriseerimine.
2. Visandid figuurist - 4 tundi
ettevalmistus figuraalseks kompositsiooniks.

Maal

1. Natüürmort - 2 ülesannet - 8 tundi
 - a) lahendada ülesanne valgus-varjuga modelleerides, anda edasi õigesti esemete ruumilised vahekorrad, soojad ja külmad värvustoonid.
 - b) ülesanne lahendada pinnaliselt - põhiline tähelepanu värvustele ja värvuste rütmile:
 - 1) ühtsus (küllastatud või tuhaid värvused)
 - 2) kontrast (toonides, küllastuses, heleduses)
 - 3) värvuspindade suuruse mõju kokkukõlale.teostada kattevärvidega - guašš, tempera.
2. Elavpea - 2 ülesannet - 8 tundi
 - a) lahendada ruumilis-plastilisi vahakordi jälgides. Akvarell.
 - b) lahendada pinnaliselt (dekoratiivselt) kattevärvidega
3. Looduse kujutamine - 4 tundi

Kompositsioon

1. Kirjaõpetus ja dekoratiivne kujundus - plakati, kutsete, mitmesuguste teadaannete kujundamine - 12 tundi
2. Kompositsioonilised harjutused - 12 tundi
piiratud ja piiramatad pinnad, esemete siluett, esemete stiliseerimine, kääharjutused - sule, pintsl, puupulga jt. vahenditega.
3. Graafilised tehnikad - 12 tundi

käsitrukk

linoollõige

exlibrise kujundamine

68 tundi

'II poolaasta:

Joonistamine

1. Elavpea - 1 ülesanne - 8 tundi
pea konstruksioon - tahkudeks jagamine, külgpinnad, vorri-
õpetus.
2. Figuur - 1 ülesanne - 8 tundi
figuuri proportsioonid, konstrueerimine ja liigutuse karak-
teriseerimine.
3. Interjäär - 1 ülesanne - 8 tundi

Maal

1. Natüürmort - 1 ülesanne - 4 tundi monotüüpja
2. Poolfiguur - 8 tundi akvarell
 - a) töötamine kihiliselt kattes
 - b) töötamine määrjal paberil
3. Looduse kujutamine (linnavaated) - 8 tundi

Kompositsioon

1. Kirjaõpetus ja dekoratiivne kujundus - 12 tundi
Plakati kujundamine ja plakati kujundamise põhilisi
lähtekihti:
 - a) lakoonilisus
 - b) kujundusliku elemendi ja kirja kompositsiooniline lii-
gendus
 - c) dekoratiivsus
 - d) värvuskontrastid (2 kuni 4 värvustooni)
2. Graafika - ideekavandid linoollõikele,
linoollõige, kollaaž

20 tundi

. kokku 76 tundi

XI klass

I poolaasta:

Joonistamine

1. Elavpea - 1 ülesanne - 8 tundi
teostatakse söe- või sangviiniga
põhiülesandeks vorai tunnetamine ja portreeritava karakteriseerimine.
2. Visandid figuurist - 4 tundi
3. Poolfiguur 2 ülesannet - 12 tundi

Maal

1. Natüürmort - 1 ülesanne - 4 tundi
 - a) stiililised harjutused
 - b) värvuste tasakaal ja pingutus
2. Elavpea - 2 ülesannet - 8 tundi
 - 1) teostatakse akvarellis - põhiülesandeks akvarelltehnikate süvendamine
 - 2) teostatakse kattevärvidega - põhitähelepanu voraiõpetusel
3. Poolfiguur - 2 ülesannet - 12 tundi
 - 1) teostatakse akvarellis
 - 2) teostatakse kattevärvidega

Kompositsioon

1. Dekoratiivne kujundamine
ajakirjade, raamatute kaanekujundused - 12 tundi
- Graafika - ideekavand raamatuillustratsioonile - 8 tundi

kokku 68 tundi

II poolaasta

Joonistamine:

1. Elavpea - 2 ülesannet - 8 tundi
 - 1) eeljoonis tratüüpiale; monokroomse tratüüpia teostamine
 - 2) põhiülesanne voraiõpetusel, tõust.
2. Poolfiguur kättega - 8 tundi

3. Figuur - 1 ülesanne - 12 tundi

Maal

1. Elavpea - 2 ülesannet - 8 tundi

1) teostatakse kattevärvidega

2) teostatakse akvarellis

2. Poolfiguur kätega - 8 tundi

3. Figuur - 1 ülesanne - 8 tundi

Kompositsioon

Figuraalne kompositsioon - 20 tundi.

ideekavand pannoole - konkreetse tegelikkuse alusel - ehitusel,
tehases, koolis.

kokku 76 tundi

IX kl.fakultatiivseid tunde - 70 t.

Fakultatiivsetes tundides teostatavad ülesanded:

I poolaastal:

1. Natüürmort joon.	- 4 tundi
2. Visandid figuurist	- 4 "
3. Natüürmort maal	- 4 "
4. Kirjaõpetus	- 8 "
5. Dekoratiivne kompositsioon	- 8 "
6. Kompositsiooni harjut.	- 8 "

II poolaastal:

1. Elav pea joon.	- 4 tundi
2. Visandid figuurist	- 4 "
3. Natüürmort maal	- 8 "
4. Kompositsiooni harjut.	- 6 "

Kokku 70 tundi

X kl.fakultatiivseid tunde - 17 tundi

Fakultatiivsetes tundides teostatavad ülesanded

I poolaastal:

1. Visandid figuurist	- 4 tundi
2. Elav pea maal	- 4 "
3. Kompositsiooni harjutused	- 6 "
4. Graafiliste tehnikate teostamine	- 3 "

Kokku 17 tundi

66

Kunstilise kasvatuse suvepraktika plaan
IX - X klassis

Suvepraktikas moodustatakse 2 rühma:

I rühm - dekoratiivsete ülesannete teostamine linnas -
keraamika ateljees, vaateakende dekoreerimine,
teatrites abiks dekoratsioonide teostamisel.

II rühm - välispraktika Kaberneemes - materjalide kogumi-
ne talviste kompositsioonide jaoks.

LASTEVANEMATE KULUL TÖÖTAVA

Kunstiklassi töö programm 1972/73.õa.
Põlva Keskkoolis

I-II-III-IV klass. Kokku aastas 132 tundi

Neist:

- 14 tundi Esemete põhiseisud õeestvaade ja iseloomulike siluettide tabamine). Temaatilised ülesanded.
- Vaatluse oskuse arendamine siia liitub joonistamine kujutluse järgi.
- 36 tundi Emotsioonide ja tunnete vaba kujutamise oskuse arendamine. (Tööd jutustuste, luuletuste, filmide, muu - sikapalade järgi).
- Temaatilised ülesanded, millised osaliselt taide - takse ka erinevates tehnikates.
- (küünlarasv+ tušs)
(diatüüpia)
(monotüüpia)
(mosaiik)
- 36 tundi Dekoratiivse kompositsiooni ülesanded. Mitmesuguste tehnikate rakendamine.
- Pinna oskusliku jaotamise arendamine. Vabad skeemkujutlused, nende saavutamise sümmetria ja rütm.
- (guaš, akvatuš, linoollõige, kartongilõiked, templitrukk jne.)
- 36 tundi Vestlused.
- Laste tööde arutelud. Vestlusi kunstist.
- (pildi lugemise oskuse arendamine, detailne pildi arutlus. Arendada oskust pildi vaatlemisel seda piiritleda ~~nni~~ ajaliselt kui ka kohaliselt.
- 20 tundi Vabateemalised kompositsioonid mitmesugustes tehnikates. Kõne harjutused. (Joone hoogsuse ja julguse saavutamine).

V - VI klass.

Kokku - 132 tundi

- 50 tundi Esemete põhiseisud . Seadeldise järgi joonistamine.
Bestvaade, profiil põhiliste ja iseloomulike siluettide järgi tabamine.
Tähelepanu pöörates ruumilisuse probleemidele.
Looduse natuurist tabamine. Kipsmodelite järgi joonistamine.
- 14 tundi Vestlusi kunstist. Kunstiliigid ja stiilid.
Natuuri esitamisviis kunstnikul. Detailne või üldistatud, idealiseerimine või individuaaliseerimine. käsituslaad. Tema Teema, süžee või motiiv.
- 36 tundi Dekoratiivne kompositsioon. Loovad ül.õpilaste loominguiliste võimete ja maitse arendamiseks.
Materjali ja tehnika erilaadilisus, selle mõju vormile.
Loodungite, plakatite ja pannode valmistamine.
- 32 tundi Vabateemalised tööd. 10 t ulatuses võimaluste piires kunstinaitude külastamine.

VII-VIII-IX-X kl.

Kokku 64 tundi

- 36 tundi Natuurist joonistamine. Seadeldised, kipsmodelid.
Portree joonistamine natuurist, figuuri joonistamine natuurist.
Akwarell, guašš, tušš, tempera. Tööde arutelud.
- 28 tundi Vestlused kunstist. Dekoratiivse kompositsiooni ülesanded. Plakatid, pannood jne.
Külaskaigud kunstinaitudele.

Põlva keskkooli direktor:

/P. Lehestik/